

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 58/01-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. decembra 2001 v senáte zloženom z predsedu JUDr. Daniela Švábyho a sudcov JUDr. Lajosa Mészárosa a JUDr. Štefana Ogurčáka predbežne prerokoval návrh T. F., trvale bytom R. S., zastúpeného advokátom JUDr. J. Č., Advokátska kancelária, H., na začatie konania vo veci porušenia jeho základných práv a slobôd podľa čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd postupom Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru v Rimavskej Sobote v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. ČVS: OÚV-284/20-RS-2000 a rozhodnutiami Okresného súdu v Rimavskej Sobote sp. zn. 2 T 134/00 a Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 8 To 395/01 a takto

r o z h o d o l :

Podnet T. F. na začatie konania **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 17. mája 2001 doručené podanie T. F., trvale bytom R. S. (ďalej len „navrhovateľ“), označené ako „Žiadosť“, v ktorom navrhovateľ namietal porušenie Trestného zákona vyšetrovateľom Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru v Rimavskej Sobote (ďalej len

„vyšetrovateľ“), ku ktorému malo dôjsť nerešpektovaním práva navrhovateľa na obhajobu. Na výzvu ústavného súdu na doplnenie podania navrhovateľ predložil splnomocnenie na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom pre advokáta JUDr. J. Č., ktorý splnomocnenie listom, ktorý bol ústavnému súdu doručený 2. júla 2001, prijal a podanie navrhovateľa listom, ktorý bol ústavnému súdu doručený 13. augusta 2001, doplnil.

Z podania navrhovateľa a z predloženého spisového materiálu vyplýva, že vyšetrovateľ na základe oznámenia poškodeného L. I. 5. júna 2000 vzniesol proti navrhovateľovi obvinenie pre trestný čin vydierania podľa § 235 ods. 1 a ods. 2 písm. b) Trestného zákona a trestný čin obmedzovania osobnej slobody podľa § 231 ods. 1 a 2 Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona. V uznesení vyšetrovateľa o vznesení obvinenia bol navrhovateľ upozornený, že v zmysle ustanovenia § 36 ods. 3 Trestného poriadku musí mať obhajcu už v prípravnom konaní a že pokiaľ si obhajcu do troch dní od doručenia predmetného uznesenia nezvolí, bude mu obhajca v zmysle § 38 a § 39 Trestného poriadku ustanovený. Okresný súd v Rimavskej Sobote (ďalej len „okresný súd“) navrhovateľovi 27. júna 2000 ustanovil za obhajcu JUDr. R. L. (ďalej len „obhajca“), ktorému bolo uznesenie o jeho ustanovení za obhajcu doručené 4. júla 2000. Okresný súd 15. marca 2001 uznal navrhovateľa vinným zo spáchania trestného činu vydierania podľa § 235 ods. 1 Trestného zákona a trestného činu obmedzovania osobnej slobody podľa § 231 ods. 1 a 2 Trestného zákona spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona a uložil mu úhrnný trest odňatia slobody vo výmere osemnástich mesiacov. Proti tomuto rozhodnutiu podal navrhovateľ včas odvolanie, ktoré Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 30. mája 2001 zamietol.

Navrhovateľ uvádza, že k porušeniu jeho práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom (čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky – ďalej len „ústava“), ako aj jeho práva, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu (čl. 50 ods. 3 ústavy), malo dôjsť jednak postupom vyšetrovateľa, ktorý v čase pred ustanovením obhajcu navrhovateľovi okresným súdom vykonal v dňoch 6. júna a 16. júna 2000 výsluch

poškodeného napriek tomu, že nešlo o neodkladné alebo neopakovateľné úkony v zmysle ustanovenia § 158 ods. 4 a 6 Trestného poriadku, a jednak rozhodnutiami okresného súdu sp. zn. 2 T 134/00 (v podaní navrhovateľa opakovane nesprávne označené ako 1 T 134/00) a krajského súdu sp. zn. 8 To 395/01, na základe ktorých bol navrhovateľ právoplatne odsúdený pre predmetné trestné činy a ktoré údajný nezákonný postup vyšetrovateľa v prípravnom konaní neodstránili.

Z uvedených dôvodov navrhovateľ navrhol, aby ústavný súd jeho návrh na začatie konania prijal na ďalšie konanie a po jeho prijatí vyslovil porušenie základných práv navrhovateľa podľa čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „Listina“) postupom vyšetrovateľa a príslušnými rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu.

II.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nie je ústavný súd príslušný, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 40 ods. 3 Listiny obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu. Ak si obhajcu nezvolí, hoci ho podľa zákona musí mať, ustanoví mu ho súd. Zákon ustanoví, v ktorých prípadoch má obvinený právo na bezplatnú pomoc obhajcu.

Právu na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy zodpovedá povinnosť štátneho orgánu alebo orgánu verejnej správy vytvoriť podmienky pre dostupnosť právnej pomoci, a to v rozsahu konania pred príslušným orgánom (*mutatis mutandis* II. ÚS 60/98). Podmienky, za ktorých navrhovateľ mohol toto právo voči príslušnému orgánu uplatniť v prípravnom konaní, vymedzuje ustanovenie § 36 ods. 3 v spojení s ustanoveniami § 37 a § 38 Trestného poriadku. Ustanovenie obhajcu navrhovateľovi po tom, ako si obhajcu v určenej lehote nezvolil, a teda postup vyšetrovateľa a okresného súdu v súlade s predmetnými ustanoveniami Trestného poriadku nebol spôsobilý porušiť právo navrhovateľa na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, *in concreto* jeho právo, aby mu v zmysle § 36 ods. 3 v spojení s § 38 ods. 1 Trestného poriadku bol ustanovený obhajca.

Z judikatúry ústavného súdu však zároveň vyplýva, že právo na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy je podľa okolností konkrétneho prípadu potrebné vykladať v spojení s čl. 50 ods. 3 ústavy, pričom rozsah a intenzita ústavou zaručeného práva na obhajobu sa mení v okamihu zmeny právneho postavenia oprávnenej osoby zo zadržaného na obvineného – okamihom vydania uznesenia o obvinení sú práva obvineného na obhajobu vymedzené čl. 50 ods. 3 ústavy (*mutatis mutandis* II. ÚS 34/99).

Vo vzťahu k právu na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy ústavný súd už vyslovil, že „formuláciou čl. 50 ods. 3 sa kladie dôraz na zaručenie práv od okamihu vzniesenia obvinenia. (...) Všetkým oprávneným osobám sa čl. 50 ods. 3 zaručuje, že budú mať čas na prípravu obhajoby, ďalej že budú mať možnosť pripraviť si obhajobu a že svoju obhajobu budú môcť predniesť právne významným spôsobom buď osobne, alebo prostredníctvom obhajcu“ (II. ÚS 8/96). Ústavný súd tiež vyslovil, že „skutočnosť oneskoreného doručenia

opatrenia o ustanovení obhajcu nie je v príčinnej súvislosti s ustanovením obhajcu, ak bola poskytnutá efektívna právna pomoc počas celého trestného konania“ (II. ÚS 54/99).

Z predloženého spisového materiálu však nevyplýva, že by, napriek istému oneskoreniu pri ustanovení obhajcu navrhovateľovi okresným súdom, navrhovateľovi nebola poskytnutá právna pomoc ani že by v dôsledku tohto oneskorenia právna pomoc, ktorú obhajca navrhovateľovi poskytol, nebola efektívna. Obhajca sa úkonov vykonaných v rámci prípravného konania zúčastnil už v dňoch 27. a 28. júna 2000, teda pred tým, než mu bolo doručené uznesenie okresného súdu o jeho ustanovení za obhajcu navrhovateľa. Sám navrhovateľ bol o ustanovení obhajcu poučený 27. júna 2000, pričom s týmto ustanovením súhlasil. Námietka navrhovateľa, že k porušeniu jeho predmetných práv vyšetrovateľom malo dôjsť výsluchom poškodeného pred tým, než bol navrhovateľovi ustanovený obhajca, a že v dôsledku toho teda nemohla byť právna pomoc obhajcu ani jeho obhajoba navrhovateľa efektívna, neobstojí tiež s prihliadnutím na skutočnosť, že obhajca sa 17. augusta 2000 zúčastnil konfrontácie medzi navrhovateľom a poškodeným, v rámci ktorej navrhovateľ i jeho obhajca mali možnosť bezprostrednej reakcie na tvrdenia poškodeného a túto možnosť aj využili. Medzi výsluchom poškodeného vyšetrovateľom v dňoch 6. júna a 16. júna 2000 a právom navrhovateľa na právnu pomoc, ako aj právom na prípravu a prednes obhajoby podľa názoru ústavného súdu nie je taká súvislosť, z ktorej by vyplývala otázka ústavného významu a intenzity, teda otázka, ktorou by sa ústavný súd mal zaoberať v rámci meritórneho preskúmania veci.

Pre posúdenie prípustnosti návrhu navrhovateľa na poskytnutie ochrany jeho základným právam v konaní pred ústavným súdom je podstatnou tiež skutočnosť, že z predloženého spisového materiálu nevyplýva, že by navrhovateľ porušenie svojho práva na právnu pomoc a obhajobu relevantným spôsobom namietol v priebehu predmetného trestného konania. Navrhovateľ ani jeho obhajca napríklad nežiadali, aby vyšetrovateľ zopakoval výsluch poškodeného, na ktorom sa obhajca navrhovateľa nezúčastnil a ktorým malo dôjsť k porušeniu jeho práva na právnu pomoc a obhajobu. Obhajca v liste z 28. júna 2000 vyšetrovateľovi síce vytyka porušovanie práva navrhovateľa na obhajobu a upozorňuje ho, že táto skutočnosť bude predmetom sťažnosti na nadriadený orgán, žiadnu

takúto sťažnosť však predložený spisový materiál neobsahuje a navrhovateľ ju vo svojom podaní nespomína. Rovnako sa ani v predložennom spisovom materiáli, ani v podaní navrhovateľa nenachádza žiaden doklad o tom, že by navrhovateľ alebo jeho obhajca využili možnosť požiadať prokurátora o odstránenie závad v postupe vyšetrovateľa podľa § 167 Trestného poriadku. Navrhovateľ síce tvrdí, že v odvolaní proti rozsudku okresného súdu, ktorým bol uznaný vinným zo spáchania predmetných trestných činov, namietol okrem iného aj nerešpektovanie svojich práv v prípravnom konaní, ani toto odvolanie však žiadnu takúto námietku neobsahuje. Navrhovateľ tak na ochranu práv, ktorých porušenie namieta vo svojom návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, nevyužil tie opravné prostriedky, ktoré mu na ochranu týchto práv poskytuje Trestný poriadok.

Ak ústavný súd nezistí priamu súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť návrhu a tento odmietne. Podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd nie je prípustný, ak navrhovateľ nevyčerpal riadne opravné prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho práva poskytuje.

Keďže ústavný súd dospel k záveru, že práva navrhovateľa, ktorých porušenie namietal, nemohli byť napadnutým postupom vyšetrovateľa porušené a že navrhovateľ nevyčerpal riadne opravné prostriedky, ktoré mu na ochranu jeho práv poskytoval zákon, rozhodol ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2001